

О.С. МОРДОВЦЕВ, М.М. КАЗАНСЬКИЙ

МІЖНАРОДНІ СТАНДАРТИ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ЯК ІНСТРУМЕНТ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОПЕРАЦІЙ З КРЕДИТНИМ ПОРТФЕЛЕМ БАНКІВ УКРАЇНИ

У статті проаналізовано проблему застосування інформаційно-аналітичного та нормативно-правового забезпечення операцій з кредитним портфелем банку, яка, на сьогоднішній час, є актуальною та центральною для успішного кредитування, а отже й забезпечення повернення наданих позичок та підвищення доходності кредитних операцій. Виявлено необхідність формування ефективної та дієвої системи інформаційно-аналітичне та нормативно-правове забезпечення операцій з кредитним портфелем комерційних банків, основним інструментом якої є міжнародні стандарти фінансової звітності. Визначено, що вимоги сучасного рівня глобалізації досі опереджають затвердженні інтеграційні зміни щодо правил та принципів ведення бухгалтерського та управлінського обліку комерційними банками України. Побудовано на основі проведеного дослідження універсальну, ефективну та дієву систему нормативно-правового регулювання операцій з кредитним портфелем комерційного банку. Доведено, що нормативне регулювання операцій з кредитним портфелем комерційного банку можна схематично представити як ієрархічну схему із 4-х рівнів, де Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку та Міжнародні стандарти фінансова звітності представляють основний перший рівень. Виявлено, що згідно з міжнародними стандартами фінансової звітності, надані банками кредити відносяться до категорії фінансових активів, які є одним із видів фінансових інструментів. Проаналізовано інші три рівня системи нормативно-правового регулювання операцій з кредитним портфелем комерційного банку, які є похідними від першого рівня. Зроблено висновок, що для більш ефективної організації обліку необхідно здійснити гармонізацію українського законодавства відповідно до вимог Міжнародних стандартів фінансової звітності, а отже комерційні банки за допомогою такої системи аналітичних показників зможуть проводити постійний моніторинг змін в економічній системі та своєчасно реагувати за допомогою внесення відповідних коректив у разі її незадовільного розвитку подій.

Ключові слова: комерційний банк, кредитний портфель, фінансові інструменти, кредитний ризик, банківська операція.

A.C. MORDOVCEV, M.M. KAZANSKIY

МЕЖДУНАРОДНЫЕ СТАНДАРТЫ ФИНАНСОВОЙ ОТЧЕТНОСТИ КАК ИНСТРУМЕНТ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО ОБЕСПЕЧЕНИЯ ОПЕРАЦИЙ С КРЕДИТНЫМ ПОРТФЕЛЕМ БАНКОВ УКРАИНЫ

В статье анализируется проблема применения информационно-аналитического и нормативно-правового обеспечения операций с кредитным портфелем банка, которая, на сегодняшний момент является актуальной и центральной для успешного кредитования, а следовательно, и обеспечения возврата предоставленных ссуд и повышения доходности кредитных операций. Выявлена необходимость формирования эффективной и действенной системы информационно-аналитического и нормативно-правового обеспечения операций с кредитным портфелем коммерческих банков, основным инструментом которой являются международные стандарты финансовой отчетности. Определено, что требования современного уровня глобализации до сих пор опережают утвержденные интеграционные изменения относительно правил и принципов ведения бухгалтерского и управленческого учета коммерческими банками Украины. Построена на основе проведенного исследования универсальная, эффективная и действенная система нормативно-правового регулирования операций с кредитным портфелем коммерческого банка. Доказано, что нормативное регулирование операций с кредитным портфелем коммерческого банка можно схематично представить как иерархическую схему с 4-х уровней, где Международные стандарты бухгалтерского учета и Международные стандарты финансовой отчетности представляют основной первый уровень. Виявлено, что согласно международным стандартам финансовой отчетности, предоставленные банками кредиты относятся к категории финансовых активов, которые являются одним из видов финансовых инструментов. Проанализированы другие три уровня системы нормативно-правового регулирования операций с кредитным портфелем коммерческого банка, которые являются производными от первого уровня. Сделан вывод, что для более эффективной организации учета необходимо осуществить гармонизацию украинского законодательства в соответствии с требованиями Международных стандартов финансовой отчетности, а следовательно коммерческие банки с помощью такой системы аналитических показателей смогут проводить постоянный мониторинг изменений в экономической системе и своевременно реагировать посредством внесения соответствующих корректив в случае ее неудовлетворительного развития событий.

Ключевые слова: коммерческий банк, кредитный портфель, финансовые инструменты, кредитный риск, банковская операция.

O. MORDOVITSEV, M. KAZANSKIY

INTERNATIONAL FINANCIAL REPORTING STANDARDS AS A TOOL FOR REGULATORY SUPPORT OF OPERATIONS WITH THE LOAN PORTFOLIO OF UKRAINIAN BANKS

The article analyzes the problem of application of information-analytical and regulatory support of operations with the credit portfolio of the Bank, which is currently relevant and Central to successful lending, and therefore to ensure the return of loans and increase the profitability of credit operations. The necessity of forming an effective and efficient system of information-analytical and legal support of operations with the credit portfolio of commercial banks, the main tool of which is the international financial reporting standards, is revealed. It is determined that the requirements of the modern level of globalization are still ahead of the adoption of integration changes regarding the rules and principles of accounting and management accounting by commercial banks of Ukraine. A universal, effective and efficient system of legal regulation of operations with the credit portfolio of a commercial Bank is built on the basis of the study. It is proved that the regulation of operations with the credit portfolio of a commercial Bank can be schematically represented as a hierarchical scheme with 4 levels, where International accounting standards and International financial reporting standards represent the main first level. It was revealed that according to the international financial reporting standards, loans provided by banks belong to the category of financial assets, which are one of the types of financial instruments. The other three levels of the system of legal regulation of operations with the credit portfolio of a commercial Bank, which are derived from the first level, are analyzed. It is concluded that for a more effective organization of accounting it is necessary to harmonize the Ukrainian legislation in accordance with the requirements of International financial reporting standards, and therefore commercial banks with the help of such a system of analytical indicators will be able to constantly monitor changes in the economic system and respond in a timely manner by making appropriate adjustments in case of unsatisfactory developments.

Keywords: commercial bank, loan portfolio, financial instruments, credit risk, banking operation.

Вступ. У структурі активних операцій комерційних банків України традиційно найбільшу питому вагу займають кредитні операції, які є центром уваги фінансистів та банкірів, адже кредитування завжди було й залишається головною функцією діяльності банків.

Фінансово-економічна наука дає підґрунтя, а практика господарювання підтверджує, що кредитні операції комерційних банків є універсальним та дієвим інструментом розподілу й перерозподілу національного доходу, матеріальних, фінансових і трудових ресурсів, вирівнювання рівнів рентабельності підприємств на основі «переливу» капіталів, що сприяє прогресивним структурним зрушенням у господарстві країни. Від того наскільки ефективно банк реалізує свої кредитні функції в багатьох випадках залежить економічне становище регіонів, які вони обслуговують, оскільки банківські кредити сприяють появі нових інноваційних підприємств, збільшенню кількості робочих місць, сприяють забезпеченню їх економічної працездатності.

Отже, проблема застосування інформаційно-аналітичного та нормативно-правового забезпечення операцій з кредитним портфелем банку на сьогоднішній час є актуальною та центральною для успішного кредитування, а отже й забезпечення повернення наданих позичок та підвищення доходності кредитних операцій.

Аналіз стану питання. Постійні зміни в законодавстві сприяють виникненню нових проблемних аспектів в обліку кредитних операцій комерційного банку. Тому більш детально дослідження актуального питання – нормативно-правового забезпечення здійснення операцій з кредитним портфелем комерційного банку є важливим для гармонійного фінансового-економічного розвитку комерційного банку в мінливому економічному середовищі України.

Мета роботи. Метою даної статті є формування ефективної та дієвої системи інформаційно-аналітичне та нормативно правове забезпечення операцій з кредитним портфелем комерційних банків, основним інструментом якої є міжнародні стандарти фінансової звітності.

Аналіз основних досягнень і літератури. Діяльність комерційних банків, як й будь-яка діяльність інших суб'єктів підприємницької діяльності, регламентується та забезпечується згідно з Конституцією України, законами, підзаконними актами, постановами тощо. Дослідженням теоретико-методологічних основ кредитних операцій в банках приділяється багато уваги у працях вітчизняних вчених-економістів та фінансистів. Переважну більшість публікацій присвячено теоретичним та практичним питанням організації та методики кредитних операцій, наближенню їх до міжнародних норм, правил та принципів. Зокрема це праці вітчизняних авторів: А.М. Герасимовича, Л.М. Кіндрацької, В.Б. Кириленка, В.І. Міщенко, Сп'як, Г.П. Табачука, П.М. Сенища, М.С. Стасишен, Т.І. Фаріон тощо.

Викладення основного матеріалу дослідження.

Нормативно-правові акти законодавства України покликані реалізовувати державну регуляторну політику в усіх сферах господарської діяльності. Але треба відзначити, що вимоги сучасного рівня глобалізації досі опереджають затвердженні інтеграційні зміни щодо правил та принципів ведення бухгалтерського та управлінського обліку комерційними банками України. Інформаційно-аналітичне та нормативно-правове забезпечення банківських операцій в Україні реалізується двома рівнями впливу:

1. Комерційні банки мають першочергово підпорядковуватися державним нормам та правилам розрахунку щодо питань обліку;

2. Використання принципів міжнародних стандартів бухгалтерського обліку та фінансової звітності для підбиття результатів річної діяльності.

Відзначимо, що рівні нормативного регулювання операцій з кредитним портфелем комерційного банку можна схематично представити як ієрархічну схему із 4-х рівнів (рис.). Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку (МСБО) та Міжнародні стандарти фінансова звітності (МСФЗ) представляють 1-й рівень. Згідно з класифікацією, що наводиться у Міжнародних стандартах фінансової звітності, надані банками кредити відносяться до категорії фінансових активів, які є одним із видів фінансових інструментів.

Формулювання поняття фінансового інструменту наведено у п. 11 МСБО 32 «Фінансові інструменти: подання», відповідно до якого фінансовий інструмент – це будь-який контракт, який приводить до виникнення фінансового активу у одного суб'єкта господарювання та фінансового зобов'язання або інструмента капіталу у іншого суб'єкта господарювання.

Таким чином, фінансовий інструмент – це договір між сторонами, результатом якого є виникнення фінансового активу у одного суб'єкта господарювання та фінансового зобов'язання або інструменту капіталу у іншого суб'єкта господарювання. Зобов'язання з кредитування, як зобов'язання надати кредит на визначених умовах, оцінюються відповідно до МСБО 37 «Забезпечення, умовні зобов'язання та умовні активи». Слід зазначити, що МСБО 37 розрізняє забезпечення, які як теперішні зобов'язання підлягають визнанню у звітності, та умовні зобов'язання, які не підлягають визнанню у звітності. Це відбувається тому, що умовні зобов'язання є лише можливими зобов'язаннями або теперішніми зобов'язаннями, що не відповідають критеріям визнання.

Методика обліку резервів на покриття збитків від зменшення корисності кредитів базується на вимогах МСФЗ 9 «Фінансові інструменти».

Варто зауважити, що у МСФЗ 9 нема чіткого трактування понять «низький кредитний ризик» та «суттєвий кредитний ризик», що є основними критеріями у виборі варіанта оцінки резерву під зменшення корисності фінансового інструменту, а це означає, що банкам доведеться стосовно цього питання застосовувати своє професійне судження.

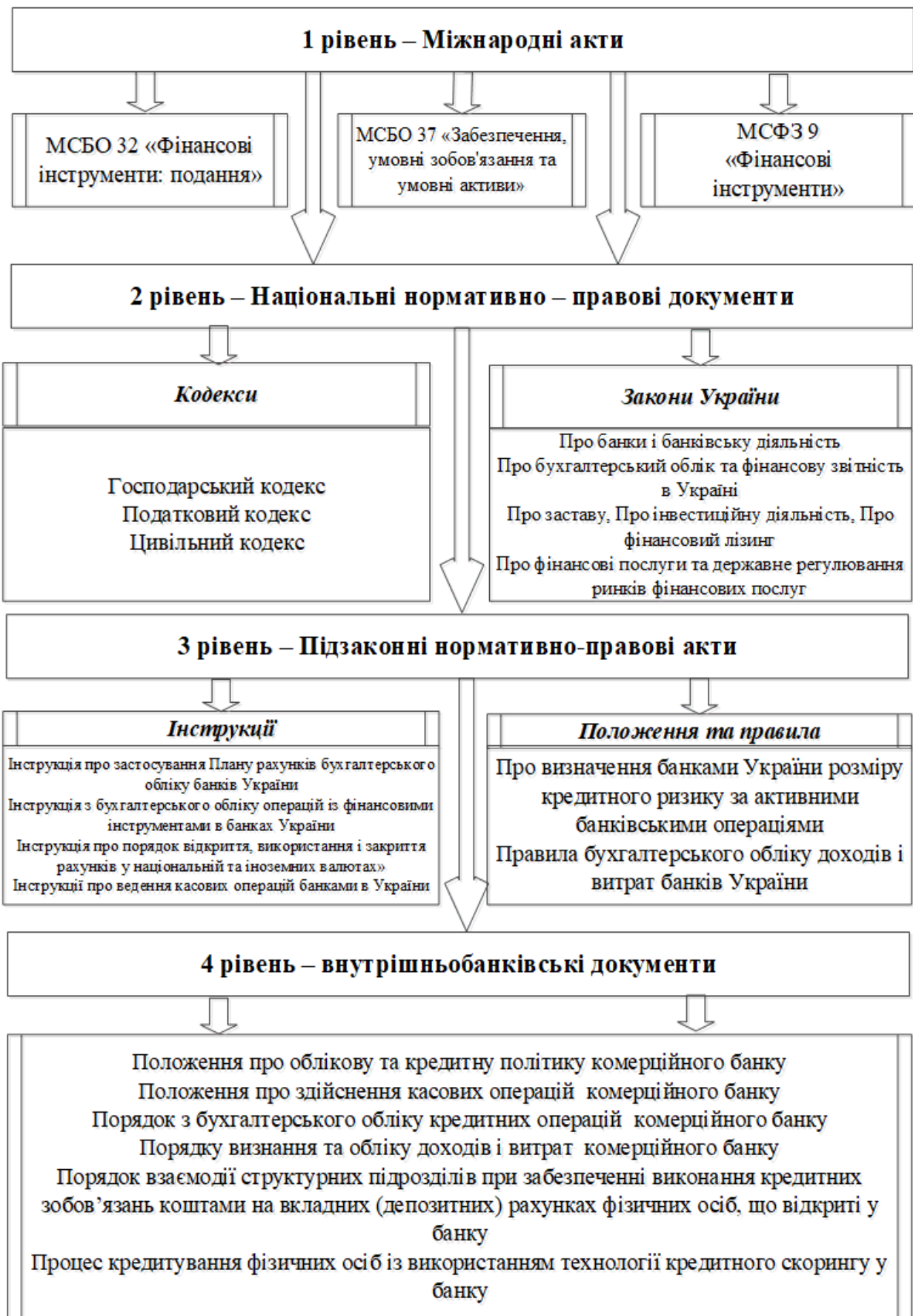

Рисунок – Система нормативно-правового регулювання операцій з кредитним портфелем комерційного банку

Треба відзначити, що впровадження нової моделі оцінки резервів може привести до того, що фінансова звітність комерційних банків буде менш порівнянною, оскільки банки можуть по-різному трактувати такі ключові поняття МСФЗ 9, як «низький кредитний ризик», «суттєвий кредитний ризик» та «дефолт». Як зазначають експерти впровадження МСФЗ 9 вплине на ряд показників діяльності банків, оскільки нова класифікація фінансових активів визначить зміни у волатильності показників прибутку та власного капіталу та вплине на нормативні коефіцієнти/нормативи капіталу і на основні показники діяльності, а новий принцип оцінки кредитних ризиків – обумовить формування резервів за всіма фінансовими активами та призведе до значного збільшення суми резервів, разового коригування показника нерозподіленого прибутку на дату переходу (01.01.2018) та зміни в моделях та результатах стрес-тестування. Отже, впровадження МСФЗ 9 зумовить необхідність подальшої розробки та внесення змін НБУ до таких нормативно-правових актів з бухгалтерського обліку: План рахунків бухгалтерського обліку банків України; Інструкція з бухгалтерського обліку фінансових інструментів, з урахуванням пропозицій банків

Державний рівень нормативного регулювання в Україні передбачає державні вихідні правові норми, які мають найвищу юридичну силу, а саме: Податковий кодекс України (ПКУ), Господарський кодекс України (ГКУ), Цивільний кодекс України (ЦКУ) та Закони України. Наприклад, Цивільний кодекс України тлумачить поняття "позичка", "позика" та "кредит", а саме: за договором позички одна сторона (позичкодавець) безоплатно передає або зобов'язується передати другій стороні (користувачеві) річ для користування протягом встановленого строку. Користування річчю вважається безоплатним. Позичкодавцем може бути як юридична, так і фізична особа. Договір позички може укладатися у письмовій та усній формі. За договором позички користувач користується річчю за її призначенням і повинен повернути її після закінчення встановленого строку в такому самому стані, якою вона була на момент передачі. У статті 347 ГКУ визначені форми та види банківського кредиту. Згідно з цією статтею у сфері господарювання можуть використовуватися банківський, комерційний, лізинговий, іпотечний та інші форми кредиту. Відповідно до статті 348 ГКУ банк здійснює контроль за виконанням умов кредитного договору, цільовим використанням, своєчасним і повним погашенням позички в порядку, встановленому законодавством. У разі якщо позичальник не виконує своїх зобов'язань, передбачених кредитним договором, банк має право зупинити подальшу видачу кредиту відповідно до договору. У ПКУ розкрито сутність поняття «кредитні операції», «кредитні відносини» та правові наслідки недійсності кредитного договору.

Закон України «Про банки і банківську діяльність» (ст. 49) визначає такі вимоги до проведення кредитних операцій установами банків:

– банк повинен дотримуватись основних принципів кредитування, у тому числі перевіряти кредитоспроможність позичальника та наявність забезпечення кредитів;

– дотримуватись встановлених НБУ вимог щодо концентрації ризиків;

– банк не може надавати кредити під процент, ставка якого є нижчою від процентної ставки за кредитами, які бере сам банк, і процентної ставки, що виплачується ним за депозитами;

– надання бланкових кредитів можливе за умов дотримання економічних нормативів;

– забороняється надання безпроцентних кредитів.

Доречним буде приділити більше уваги розгляду саме з 3-го рівня (рис. 1), як основної нормативної бази при здійсненні кредитних операцій банків.

Інструкція «Про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку банків України», яка розроблена відповідно до загальноприйнятих у міжнародній практиці принципів і стандартів та встановлює порядок ведення рахунків бухгалтерського обліку, визначає характеристику і коротке призначення рахунків для відображення інформації за типовими операціями. Для обліку кредитних операцій банки використовують такі класи рахунків:

Клас 1. Казначейські та міжбанківські операції (відображення в обліку кредитних операцій між Національним банком України та банками України.

Клас 2. Операції з клієнтами (відображаються кредитні операції з клієнтами банку).

Клас 6. Доходи.

Клас 7. Витрати.

Клас 9. Позабалансові рахунки.

Інструкція з бухгалтерського обліку операцій із фінансовими інструментами в банках України затвердженою постановою Правління НБУ № 14 від 21.02.2018 р., встановлює основні вимоги щодо відображення в бухгалтерському обліку операцій банків із фінансовими інструментами. Зокрема, передбачається, що банк здійснює бухгалтерський облік операцій із фінансовими інструментами згідно з внутрішніми операційними процедурами (правилами) та внутрішньою методикою. Згідно з документом, банкам необхідно розробити та затвердити внутрішні процедури (положення)/ внести зміни до внутрішніх процедур (положень) і затвердити їх щодо встановлення методики: проведення тестування грошових потоків за фінансовими активами; визначення бізнес-моделей управління фінансовими активами; оцінки очікуваних кредитних збитків; визначення справедливої вартості фінансових інструментів згідно з Міжнародним стандартом фінансової звітності 13 «Справедлива вартість».

Правилам бухгалтерського обліку доходів і витрат банків України затвердженими постановою Правління НБУ № 17 від 27.02.2018 р. Правила визначають методологічні засади відображення в бухгалтерському обліку інформації про доходи і витрати та порядок застосування банками основних принципів бухгалтерського обліку під час визнання доходів і витрат, крім тих доходів і витрат, які підпадають під сферу застосування МСФЗ 9

«Фінансові інструменти». При цьому Правила не регламентують порядок відображення в бухгалтерському обліку доходів і витрат за операціями, які пов'язані з: договорами оренди; договорами страхування; фінансовими інструментами та іншими договірними правами та зобов'язаннями, що обліковуються відповідно до МСФЗ 9 «Фінансові інструменти».

Положення «Про визначення банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями», затверджене постановою НБУ № 351 від 30.06.2016р. (із змінами та доповненнями), визначає порядок оцінки банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями; встановлює мінімальні вимоги до банків щодо визначення розміру очікуваних втрат (збитків) за активними банківськими операціями внаслідок реалізації кредитного ризику.

Важливою складовою діяльності банку є також розробка повної та змістовної внутрішньої нормативної бази. Процес надання та одержання кредитів банком також повинен ґрунтуватись не лише на державно розробленій законодавчій та нормативній базі, а й на в внутрішніх документах, інструкціях та положеннях, які зазвичай є закритою інформацією для зовнішнього користувача. Приклади такої внутрішньої нормативної бази висвітлені у 4 рівні.

Найважливішим документом, який регулює принципи, методи та процедури ведення обліку в банку є його облікова політика, яка обов'язково повинна містити розділ щодо обліку кредитних операцій. Окрім того є багато інших не менш важливих документів, на яких базується провадження кредитної діяльності та її обліку: Кредитна політика, Порядок взаємодії структурних підрозділів при забезпеченні виконання кредитних зобов'язань коштами на вкладних (депозитних) рахунках фізичних осіб, що відкриті у комерційному банку; Процес кредитування фізичних осіб із використанням технології кредитного скорингу у комерційному банку тощо.

У вузькому значенні кредитна політика – це система заходів банку під час кредитування клієнтів, які здійснюються банком для реалізації його стратегії і так-тики в даному регіоні в певний період часу; у більш ширшому значенні кредитна політика як основа процесу управління кредитом визначає пріоритети в процесі розвитку кредитних стосунків і функціонування кредитного механізму. Кредитна політика банку має внутрішню структуру, а її основними елементами є:

- стратегія банку з розроблення основних напрямів кредитного процесу;
- тактика банку щодо організації кредитування;
- контроль над реалізацією кредитної політики.

Вдосконалення кредитної політики банків у сучасних умовах також має передбачати такі заходи, як:

- підвищення стабільності банків;
- поліпшення якості кредитного портфеля;
- поліпшення структури активів банків;
- забезпечення інтересів вкладників банку;
- підвищення іміджу банку;

– формування кредитної інфраструктури.

Для банків кредитні операції – це найважливіший вид банківської діяльності, що приносить дохід. Разом з тим, надання кредиту пов'язане з кредитним ризиком, тобто неповерненням суми основного боргу та відсотків за нього юридичними та фізичними особами. У зв'язку з цим при організації кредитних операцій зусилля банків спрямовані на те, щоб уникнути або мінімізувати можливі втрати від невиконання зобов'язань клієнтами.

На організацію кредитних відносин банку та клієнтів впливають як нормативно-інструктивні документи, так і інші фактори, основними серед яких є:

– макроекономічні фактори (економічна криза, спад виробництва, ризик інфляції, бюджетна криза, нестабільність банківської системи, політичний ризик, нерозвиненість системи страхування ризиків, нерозвиненість інформаційного ринку);

– фактори, що пов'язані з позичальниками (ризик відсутності правоздатності і дієздатності, фінансова нестійкість, неплатоспроможність, виробничо-технологічний ризик, ризик управління, відсутність відпрацьованих бізнес-планів, ризик невиконання зобов'язань дебіторами);

– фактори, що пов'язані з банком (відсутність чітко сформульованої кредитної політики, зниження вимог до позичальника, відсутність контролю за цільовим використанням кредитів, недоліки в організації бухгалтерського обліку, стратегічний.

В той же час облік повинен забезпечувати відображення інформації про кредитні операції за кожним етапом з метою проведення аналізу та прийняття управлінських рішень, а також відображати детальні записи інформації про позичальника, які дають можливість отримати звіти для внутрішнього користування та можливість надання звітів про діяльність контролюючим органам і розрахунку макроекономічних показників грошово-кредитної статистики.

Організація обліку кредитних операцій в банках спрямована на обмеження кредитного ризику при здійсненні даних операцій. У загальному плані організація обліку кредитних операцій охоплює три напрями:

- а) розподіл обов'язків та повноважень під час здійснення операцій;
- б) опис процедури виконання операцій на підставі внутрішньобанківських документів;
- в) контроль операцій, що включає: контроль повноважень; контроль технічного та бухгалтерського опрацювання даних.

Процедури обліку кредитних операцій визначаються в обліковій та кредитній політиці кожного банку. При цьому обліковий процес повинен забезпечити єдину методологію синтетичного і аналітичного обліку, а також узагальнення інформації для прийняття управлінських рішень та складання як внутрішньої, так і зовнішньої звітності.

Висновки. Таким чином, проведено дослідження нормативно-правової бази сфери регулювання обліку та відображення кредитних операцій банків України структуровано, коротко охарактеризували основні нормативні акти регулювання. Системно представлено

чотири рівні управління: міжнародний, державний та внутрішній (локальний), згідно яких розробляється внутрішнє інформаційно-нормативне забезпечення банку. Проте для більш ефективної організації обліку необхідно здійснити гармонізацію українського законодавства відповідно до вимог МСФЗ, а отже комерційні банки за допомогою такої системи аналітичних показників зможуть проводити постійний моніторинг змін в економічній системі та своєчасно реагувати за допомогою внесення відповідних коректив у разі її незадовільного розвитку подій.

Список літератури

1. Міщенко, В.І., Слав'янська Н.Г. *Банківські операції*. К.: Знання, 2006. 796 с.
2. Андренко О.А., Мордовцев О.С. Механізм формування облікової політики банків *Комунальне господарство міст : наук.-техн. зб. Харків. нац. акад. міськ. госп-ва Серія «Економічні науки»*. 2017. Вип. 138. С. 57-62.
3. МСБО 32 «Фінансові інструменти: подання». URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_029 (дата звернення: 20.08.2019).
4. МСБО 37 «Забезпечення, умовні зобов'язання та умовні активи». URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_051 (дата звернення: 20.08.2019).
5. МСФЗ 9 «Фінансові інструменти». URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_016 (дата звернення: 20.08.2019).
6. Матюха М.М., Чистоколова А.І. Удосконалення організації обліку кредитних операцій в умовах становлення ринкових відносин *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука»*. 2017. № 15 (37). С. 42-45.
7. Глебова Н.В. Формування інформації про обліково-аналітичне забезпечення кредитної діяльності банку *Електронний науково-практичний журнал «Інфраструктура ринку»*. 2016. Вип. 1. С. 80-85.
8. Воробець Л.В. Поняття банківського кредиту та кредитних операцій банку *Право України*. 2002. № 12. С. 62-65.
9. Варцаба В.І., Машіко К.С. *Облік у банках (у таблицях і схемах) : Навч. посібник*. Ужгород: Видавництво УЖНУ «Говерла», 2016. 184 с.
10. Сирота А.І. Поняття «банківська операція» та «кредитна операція» *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Юридичні науки*. 2014. Вип. 4. Том 2. С. 127-130.
11. Сімаков К.І., Бойчук І.П. Проблеми формування системи внутрішнього аудиту комерційного банку *Науковий вісник ДДМА*. 2017. № 3. С. 149-152.
12. Стахів О.Я. Міжнародний досвід здійснення внутрішнього аудиту кредитних операцій *Вісник ОНУ імені І.І. Мечникова*. 2016. Т. 21. Вип. 5(47). С. 209-214.

References (transliterated)

1. Mishchenko, V., Slavic N. *Bankivski operatsii* [Banking]. Kiev, Znannia, 2006. 796 p.
2. Andrenko O., Mordovtsev O. Mekhanizm formuvannya oblikovoi polityky bankiv [Mechanism of formation of accounting policy of banks]. *Komunalne hospodarstvo mist : nauk.-tekhn. zb. Kharkiv. nats. akad. misk. hosp-va Seriya "Ekonomiczni nauky"* [Municipal services of cities. Series "Economic Sciences"]. 2017, vol. 138, pp. 57-62.
3. MSBO 32 "Finansovi instrumenty: podannia" [IAS 32 "Financial instruments: presentation"]. Available at: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_029 (accessed 20.08.2019).
4. MSBO 37 "Zabezpechennia, umovni zoboviazannia ta umovni aktyvy" [IAS 37 "Collateral, contingent liabilities and contingent assets"]. Available at: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_051 (accessed 20.08.2019).
5. MSFZ 9 "Finansovi instrumenty" [IFRS 9 "Financial instruments"]. Available at: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_016 (accessed 20.08.2019).
6. Matucha M., Chistogolovka A. Udoshkonalennia orhanizatsii obliku kredytnykh operatsii v umovakh stanovlennia rynkovykh vidnosyn [Improvement of the organization of credit transactions accounting in the conditions of market relations formation]. *Mizhnarodnyi naukovyi zhurnal "Internauka"* [International scientific journal "Internauka"]. 2017, vol. 15(37), pp. 42-45.
7. Glebova N.V. Formuvannya informacii pro oblikovo-analichne zabezpechennia kreditnoyi diyalnosti banku [Formation of information on accounting and analytical support of the credit activity of the bank]. *Elektronnij naukovo-praktichnij zhurnal "Infrastruktura rinku"* [Electronic Scientific and Practical Magazine "Market Infrastructure"]. 2016, vol. 1, pp. 80-85.
8. Vorobec L. Ponyattia bankivskogo kredytu ta kreditnih operacij banku [The concept of bank credit and credit operations of the bank]. *Pravo Ukraini* [Law of Ukraine]. 2002, vol. 12, pp. 62-65.
9. Varcaba V., Mashiko K. *Oblik u bankah (u tablicyah i shemah)* [Accounting in banks (in tables and charts)]. Uzhhorod, Vidavnistvo UzhNU "Goverla", 2016. 184 p.
10. Sirota A. Ponyattia «bankivska operaciya» ta «kreditna operaciya» [The concepts of "bank transaction" and "credit transaction"]. *Naukovij visnik Hersonskogo derzhav-nogo universitetu. Seriya: Yuridichni nauki* [Scientific Bulletin of Kherson State University. Series: Law]. 2014, vol. 4, issue 2, pp. 127-130.
11. Simakov K., Bojchuk I. Problemi formuvannya sistemi vnutrishnogo auditu komercijnogo banku [Problems of Formation of Internal Audit System of Commercial Bank]. *Naukovij visnik DDMA* [Scientific Herald of the DSEA]. 2017, vol. 3, pp. 149-152.
12. Stahiv O. Mizhnarodnij dosvid zdijsnennya vnutrishnogo auditu kreditnih operacij [International experience in internal audit of credit operations]. *Visnik ONU imeni I.I. Mechnikova* [Bulletin of ONU Mechnikov]. 2016, vol. 21, issue 5(47), pp. 209-214.

Надійшла (received) 18.03.2020

Відомості про авторів / Сведения об авторах / About the Authors

Мордовцев Олександр Сергійович (Мордовцев Александр Сергеевич, Mordovtsev Oleksandr) – кандидат економічних наук, Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут», доцент кафедри міжнародного бізнесу та фінансів; м. Харків, Україна; ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1653-5440>; e-mail: acmordov@gmail.com

Казанський Максим Михайлович (Казанский Максим Михайлович, Kazanskiy Maksym) – Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут», магістрант групи 2.БЕМ401П.8; Харків, Україна; e-mail: mkznski@gmail.com